

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА
ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ
В ЦИФРОВУ ЕПОХУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 2

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху:
сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квіт-
ня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса :
Фенікс, 2026. – Т. 2. – 684 с.
ISBN 978-617-8763-16-9

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практич-
них напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних
в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнто-
ваних досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права,
функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації
суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністра-
тивного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а
також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, кри-
міналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності
прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права
і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського,
земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисци-
плінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світо-
вих соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємни-
цтва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження
у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного
моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, пере-
кладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та прак-
тиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних тех-
нологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-16-9

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

<i>Ennan Ruslan</i>	
LEGAL REGULATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE: INTERNATIONAL EXPERIENCE	232
<i>Кирилюк Алла Володимирівна</i>	
ВІЗУАЛЬНА САМОПРЕЗЕНТАЦІЯ ТА ВІРТУАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ У ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ.	235
<i>Мартинюк Іван Вікторович</i>	
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИВАТНИХ І ПУБЛІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ У ПАТЕНТНОМУ ПРАВІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	238
<i>Hrytsenyuk Vladyslav Oleksandrovych</i>	
THE CONCEPT OF LEGAL PROTECTION OF MULTIMEDIA WORKS IN THE SYSTEM OF COMPLEX OBJECTS OF COPYRIGHT	243
<i>Здирко Єлизавета Михайлівна</i>	
ДО ПИТАННЯ ПРАВОМІРНОСТІ ВИДАЛЕННЯ МЕТАДАНИХ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ТА ДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	246
<i>Ларіонов Владислав Сергійович</i>	
ПРАВО НА ЦИФРОВИЙ ОБРАЗ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ.	249

СЕКЦІЯ 16. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА І ПРОЦЕСУ

<i>Подцерковний Олег Петрович</i>	
ЩОДО РИЗИКІВ НАДМІРНОЇ ЛЕГІТИМАЦІЇ LEX CRYPTOGRAPHICA ТА СУБ'ЄКТІВ ОПЕРАЦІЙ ІЗ ВІРТУАЛЬНИМИ АКТИВАМИ	254
<i>Войнарівський Микола Миколайович</i>	
ПОТРЕБ ПОДОЛАННЯ ДЕФІЦИТУ АНТРОПОЦЕНТРИЧНОГО ПІДХОДУ В ПУБЛІЧНО- ПРАВОВИХ СПОРАХ ЗА УЧАСТЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	257
<i>Гофман Олександр Рудольфович</i>	
ЩОДО СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	261
<i>Добровольська Володимира Володимирівна</i>	
ЩОДО ГОСПОДАРСЬКО-ДОГОВІРНОГО КОНТРОЛЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	263
<i>Зама Антоніна Олександрівна</i>	
РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ У ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ: ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ ПОЗОВУ ПРО ВИЗНАННЯ	266
<i>Квасніцька Ольга Олексіївна</i>	
КРИЗА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В МІСТОБУДУВАННІ: ЯК БЕЗДІЯЛЬНІСТЬ ІНСТИТУЦІЙ ЛЕГАЛІЗУЄ ЗНИЩЕННЯ ІСТОРИЧНИХ АРЕАЛІВ МІСТ	269
<i>Артюмов Дмитро Володимирович</i>	
ЩОДО НАКАЗНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ.	272
<i>Будзар Павло Степанович</i>	
ЩОДО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.	274
<i>Зарічанський Григорій Віталійович</i>	
ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ СМАРТ-КОНТРАКТУ	277
<i>Неділько Сергій Миколайович</i>	
ЩОДО ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВЗАЄМНИМ СТРАХУВАННЯМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.	279
<i>Попович Павло Олександрович</i>	
ЩОДО ЗАСТАВИ МАЙБУТЬОГО ВРОЖАЮ (ПЕРЕДЕКСПОРТНОГО ФІНАНСУВАННЯ) ЯК МАЙНОВОГО НЕПОІМЕНОВАНОГО ЗАСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	282

2. Ареф'єва О. В. Стратегізація підвищення конкурентоспроможності підприємств на ринку транспортних послуг. *Економіка та суспільство*. 2023. № 55. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-35>

3. Демешок О. О. Забезпечення енергоефективності в контексті інтенсифікації процесів сталого розвитку держави. *Відновлювана енергетика та енергоефективність у XXI столітті* : матеріали XXII міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 20-21 травня 2021р.). Київ : Інтерсервіс, 2021. С. 69-72.

4. Балдинюк В. Система управління конкурентоспроможністю підприємства. *Економіка та суспільство*. 2022. № 42. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-35>

5. Ареф'єва О. В., Бодрецький М. В. Логістичне управління позиковим потенціалом підприємств: монографія. Луганськ, 2012. 225 с.

Ключові слова: конкурентоспроможність, транспортні підприємства, транспортні послуги, цифровізація, господарські правовідносини, воєнний стан.

Key words: competitiveness, transport enterprises, transport services, digitalization, economic legal relations, martial law.

Зарічанський Григорій Віталійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри господарського права і процесу*

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ СМАРТ-КОНТРАКТУ

Стрімкий розвиток цифрових технологій та поширення технології блокчейну зумовили появу якісно нового правового феномену – смарт-контракту. Незважаючи на широке практичне застосування цього інструменту в різних сферах – фінансах, нерухомості, страхуванні, логістиці – єдиного загальновищого правового визначення поняття «смарт-контракт» досі не вироблено ні в українській, ні в зарубіжній юридичній науці. Така термінологічна невизначеність є суттєвою перешкодою для належного правового регулювання відповідних відносин [1, с. 101].

З технічної точки зору смарт-контракт являє собою самовиконуваний комп'ютерний код, розміщений у мережі блокчейн, умови якого виконуються автоматично при настанні заздалегідь визначених сторонами обставин. Саме таке розуміння заклав ще наприкінці ХХ ст. американський вчений Нік Сабо, який концептуалізував «розумні контракти» як протоколи транзакцій, що реалізують умови договору без посередників. Пізніше цю ідею технічно реалізував Віталік Бутерін у блокчейні Ethereum, що дало потужний поштовх практичному застосуванню смарт-контрактів [2, с. 20].

У правничій науці усталилися два основні підходи до розуміння смарт-контракту: технічний і юридичний. Прихильники технічного підходу розглядають

смарт-контракт виключно як програмний засіб автоматизації виконання договірних зобов'язань, не надаючи йому самостійного правового значення. Натомість представники юридичного підходу трактують смарт-контракт як різновид цивільно-правового договору, що укладається у цифровій формі в блокчейн-середовищі. Зокрема, К. Г. Некіт виділяє дві моделі використання смарт-контрактів: зовнішню, за якої програмний код лише автоматизує виконання традиційної угоди, та внутрішню, за якої код повністю або частково замінює умови угоди [3, с. 102].

Визначення поняття смарт-контракту ускладнюється кількома чинниками. По-перше, смарт-контракти не завжди відповідають класичним ознакам договору в розумінні цивільного права: вони не завжди передбачають волевиявлення сторін у традиційній формі, а їхня незмінність після розгортання в блокчейні суперечить загальному принципу свободи договору щодо можливості зміни або розірвання угоди. По-друге, транснаціональний характер блокчейн-мереж робить складним визначення юрисдикції та застосовного права. По-третє, питання дієздатності сторін і способу вираження згоди на укладення смарт-контракту залишаються не вирішеними в більшості правових систем [4, с. 150].

На рівні законодавства Україна зробила певні кроки до врегулювання цього питання. Закон України «Про віртуальні активи» від 17 лютого 2022 року містить окремі положення, що стосуються правочинів із криптоактивами, проте цей закон так і не набрав чинності у повному обсязі. Відповідно, правова база для смарт-контрактів в Україні досі є фрагментарною. Натомість ряд держав (США – окремі штати, Франція) вже запровадили пряме правове регулювання смарт-контрактів або закріпили їхній правовий статус у нормативно-правових актах [2, с. 22].

Доктринальний аналіз свідчить про відсутність єдності поглядів і серед науковців. Одні дослідники (А. І. Савельєв, О. С. Гринь) розглядають смарт-контракт передусім як новий спосіб укладення та виконання договору, не визнаючи за ним статусу самостійного виду договору. Інші (Е. Мік, К. Ізе) акцентують увагу на технічних обмеженнях смарт-контрактів: їх залежності від зовнішніх джерел даних («оракулів»), вразливостях програмного коду, складності вирішення спорів в умовах незмінності блокчейну. Зазначені розбіжності підтверджують необхідність комплексного підходу до визначення поняття смарт-контракту – такого, що поєднував би технічну та юридичну складові [1, с. 104].

Підсумовуючи, можна констатувати, що смарт-контракт є комплексним правовим явищем, поняття якого має охоплювати водночас технічну (самовиконуваний код у блокчейн-мережі) та юридичну (інструмент оформлення та виконання зобов'язань) складові. Вироблення уніфікованого законодавчого визначення поняття «смарт-контракт» в Україні є нагальним завданням, яке сприятиме правовій визначеності для учасників цифрового обігу, формуванню ефективного механізму захисту їхніх прав і гармонізації національного законодавства з правом Європейського Союзу в умовах євроінтеграції [5, с. 65].

Список використаних джерел:

1. Некіт К. Г. Переваги та недоліки смарт-контрактів як підстав виникнення права власності. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2020. Вип. 3 (47). С. 101–105. URL: <https://visnyk-psp.kpi.ua/article/view/229494/228501>.
2. Верес І. Правова природа смарт-договору. *Приватне право і підприємництво*. 2020. Вип. 9. С. 15–26. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/9/4.pdf>.
3. Іванов А. М. Смарт-контракти у договірних відносинах: Реалії та перспективи використання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 4. С. 148–153. URL: http://lsej.org.ua/4_2022/32.pdf.
4. Цимбалюк А. І. Правові погляди на технології блокчейну та смарт-контрактів в Українській правовій системі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2025. № 90 (3). С. 426–432. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/342177>.
5. Діордіца І. В., Берма А. П., Соловйов А. С. Інтеграція смарт-контрактів на основі блокчейну в спортивне право та нова юридична практика. *Вісник Луганського навчально-наукового інституту імені Е. О. Дідоренка*. 2023. № 1. С. 61–71. URL: <https://luhbulletin.dnuvs.ukr.education/index.php/main/article/view/6>.

Ключові слова: смарт-контракт, блокчейн, цивільно-правовий договір, правова природа, правове регулювання, цифрові активи, віртуальні активи, програмний код, самовиконуваний контракт.

Key words: smart contract, blockchain, civil law contract, legal nature, legal regulation, digital assets, virtual assets, program code, self-executing contract.

Неділько Сергій Миколайович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри господарського права і процесу*

ЩОДО ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВЗАЄМНИМ СТРАХУВАННЯМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Дослідження державного контролю за взаємним страхуванням є надзвичайно актуальним, оскільки в умовах воєнного стану традиційний страховий ринок часто виявляється занадто дорогим або ризиковим для певних нішевих груп (аграріїв, перевізників, малого бізнесу). Так, наприклад, товариства взаємного страхування (ТВЗ) як некомерційні організації, що діють на засадах самодопомоги, потребують особливого режиму нагляду, який би поєднував гнучкість управління з жорсткими гарантіями платоспроможності.

У літературі контроль за страхуванням визначається вельми різноманітно, так, на думку одних науковців це «страховий нагляд – це контроль за діяльністю страхових установ, який здійснюється державними органами. Органи страхово-